

HET KERSTFEEST van den SCHAAPHERDER

NAAR HET DUITSCH

VAN

ERNST SCHRILL.

GRON - 171. S. & CALLENBACH NIEBEN.

NIJKERK - G. F. CALLENBACH.

Het Kerstfeest van den Schaapherder.

N a a r h e t D u i t s c h

V A N

ERNST SCHRILL.

NIJKERK,
G. F. CALLENBACH.

CHROM - TYR. © C. CALLENBACH BLIKKE.

Wat in ons kleine Nederland de heidegronden zijn, dat zijn in het grootte Rusland de onafzienbare steppen. En juist ook als die heidegronden leveren de steppen slechts weinig op, daar het gewas dat er groeit alleen geschikt is om tot voedsel te dienen voor schapen, die er dan ook gewoonlijk op geweid worden. Alles dus juist als bij ons.

Waarom ik u deze mededeeling doe? Omdat de geschiedenis, die ik u wilde verhalen, in hoofdzaak voorviel op een dezer steppen. Het is in den herfst, en na den laatsten regen hebben zich weder overal jonge, malsche uitspruitsels vertoond. De Novemberwind heeft alle verdorde stengels en plantjes geknakt, en ze uren ver over de onmeetbare vlakten verjaagd, zoodat er voor de schapen weder overvloed van jong en frisch voedsel is. Zoowel de boeren als hunne knechts zijn hierover bijzonder tevreden, want nu kunnen zij hunne schapen nog wekenlang laten weiden, terwijl zij anders, bij ruwer weer en minder gunstig herfstgewas, de kudde met hooi moeten voederen.

Geen wonder dat de boeren in hun schik zijn, want nu kunnen zij hun hooi sparen en dat is even goed als geld, daar het in het voorjaar duur verkocht

kan worden. De boerenknechts die hierdoor zoo goed als niets te doen hebben, vestigen iederen morgen vergenoegd het oog op den helderen hemel, want zoo lang de groote schapenkudden buiten kunnen blijven, behoeven zij zich niet bezig te houden met het voederen van het vee. De eenige, die misschien met het voortdurend heldere weder minder tevreden zou kunnen zijn, is Peter de Tschaban. ¹⁾ Dat is de nog jeugdige arme neef van den welgestelden Duitschen landverhuizer, wien de boerenhofstede toebehoort. Hij moet, omdat hij voor zwaarder werk te zwak is, zijn brood met het schapenhoeden verdienen. En terwijl hij vorige jaren reeds tegen het einde van November voor verscheidene maanden naar de hofstede teruggekeerd was, moet hij dezen zachten winter al bijna de geheele Decembermaand des nachts in zijn herderswagen slapen.

En heden is het Kerstfeest!

Dat is het wat Peter maar niet kan verkroppen! Kerstfeest, en dan buiten bij de schapen te moeten blijven. Niet naar de kerk, zooals anders altijd met Kerstfeest, geen helder verlichte kerstboom, geen vrije dag en zelfs geen warme kamer of feestmaal! Peter was niet erg verwend en had ook een kommervolle jeugd achter zich, — zijne ouders waren reeds toen hij nog maar vijf jaar oud was, gestorven, — maar zoo iets dat op gevoel gelijk had hij toch onder zijn versleten, vuilen schaapsvelmantel. De spreuk, die de predikant den kinderen altijd ernstig op het hart gedrukt had: „De rechtvaardige ontfermt zich ook over zijn vee,” was den armen Peter reeds

¹⁾ Aldus noemt men in Rusland den schaapherder.

meermalen te binnen geschoten, wanneer zijn oom zich zoo bijzonder bezorgd had getoond voor een ziek veulen of kalfje. En ook had Peter meermalen zuchtend bij zich zelve gedacht: „och, was ik maar een van zijne koeien, — dan zou ik wel een beter leven hebben. Waarom ontfermt hij zich over zijn vee en niet over zijn neef?”

In den Kerstnacht alleen buiten op de steppen! Van zijne schapen hield hij veel, en van de drie groote, sterke herdershonden, — Mursa, Zampa en Stoï — nog meer; maar dat was toch geen gezelschap in den Kerstnacht! Hij zou de gedachte nog hebben kunnen verduren, dat de anderen daar op de hofstede bij den warmen haard vroolijk waren, terwijl hij zich moest vergenoegen met wat stroo en zijn mantel in den herderswagen; als iemand hem maar die lange avonden gezelschap gehouden had. O, al had hij alleen maar dezen avond iemand om wat mede te praten!

Het begon intusschen te schemeren en hij trok met zijne kudde naar de schaapskooi, die grootendeels uit stroo vervaardigd was, om vervolgens, als de dieren binnen waren, zijn avondeten gereed te maken. Tusschen enkele steenen vlamde al spoedig een stroovuurtje lustig op, zoodat hij zijne flesch met koude, zwarte koffie warm kon maken. Goed wittebrood en spek had hij ook genoeg en zoo at hij dan, terwijl hij op zijn kruiselings over elkaar geslagen beenen zat. De drie honden lagen in zijne nabijheid en wachtten geduldig totdat de meelpap voor hen gereedgemaakt zou worden. Anders hield hij zich altijd gedurende zijn maal met hen bezig, wierp hun ook wel af en toe een stukje toe, dat zij dan behendig wisten op

te vangen, maar heden had hij geen woord voor de dieren over. Het drukte hem al te zeer dat hij straks, tegen vier uur, in den wagen zou moeten kruipen en er tot zonsopgang in blijven moest. Kerstfeest, en alleen! Kerstfeest, en des nachts bij de kudde!

Wat was dat? De hand, die juist een stuk van het vette spek naar den mond brengen wilde, bleef halverwege steken, — want een wonderlijke gedachte was bij den jongeling opgekomen. Kerstfeest, en hij hoedde des nachts zijne schapen, en was buiten bij de kudde! Was dat niet juist zooals hij het in Lucas' Evangelie zoo vaak had gelezen? Hij werd al dadelijk anders gestemd, en er kwam een ernstig gevoel bij hem op. Hij veegde de handen af aan zijn mantel, vouwde ze eerbiedig samen en bad met vochtige oogen en haperende stem:

„Lieve Heer in den hemel! Gij hebt eens Uwe engelen gezonden tot de herders op de velden bij Bethlehem; Gij verkondigdet hun groote blijdschap, omdat Jezus geboren was. Wil nu ook mijner gedenken! Gij ziet, dat ik geheel alleen hier buiten op de steppen ben. Erbarm U, en zend ook tot mij iemand, opdat ik niet zoo alleen behoef te zijn! Troost mij, zooals goed voor mij zal zijn en zooals alleen Gij het kunt! Amen.”

Nu was hij reeds half getroost en kon met verlicht hart zijn maaltijd eindigen. En toen hij nu ook de honden verzorgd, en den ingang der schaapskooi met planken had afgesloten, zette hij uit voorzorg ook nog zijn herderswagen ervoor. Daar het spoedig donker werd en hij zijn klein stukje kaars voor geval van nood bewaren moest, maakte hij zijn eenvoudig nachtleger in den wagen gereed en legde zich ter

ruste. Want hij wist wel dat de beproefde, sterke honden waakzaam en trouw de kudde gedurende den nacht voor mogelijke pogingen van twee- of viervoetige dieven beschermen zouden.

Slapen kon hij echter niet; met de handen onder het hoofd lag hij bewegingloos neer en hield het droomerig oog gevestigd op de breede balken van het dak zijner kar. Daar tusschen door kon hij namelijk juist een blinkende ster zien en zich verbeelden, dat het de ster van Bethlehem was, die den wijzen uit het oosten voorgegaan was.

Langzamerhand echter werd hij dat turen moede; zijne oogleden werden zwaar, en zonder te slapen, sluit hij de oogen, en droomt van vroegere, vroolijker Kerstavonden.

Eensklaps verbreekt een geluid de eindelooze stilte daarbuiten. Het was een kort, grimmig aanslaan van den ouden hond Zampa. Peter kent dat geluid en richt zich op de ellebogen op om te luisteren. Als Zampa zoo blaft dan moet er een mensch of dier in de nabijheid zijn. Dadelijk daarop klinkt het geblaf nog toorniger en dreigender, en het volgend oogenblik verneemt men ook het blaffen der beide andere honden. Als Peter zich uit zijn liggende houding opricht en langzaam uit den wagen klimt, hoort hij tot zijn schrik boven het woedende geblaf der honden uit een menschelijke stem, die blijkbaar in woede en angst om hulp schreeuwt:

„Help! Wil je mij wel met rust laten, tuig van dieren! Help, help! Is er dan niemand hier? Help! Roep die honden dan toch terug!”

Eensklaps slaakt de aangegrepene een vreeselijken gil, en te oordeelen naar den halfgesmoorden kreet

om hulp, moet hij wel door de honden neergeworpen zijn. Nu vermant Peter zich en fluit op een bijzonder doordringende wijze, terwijl hij zich, zoo snel hij kan, naar de vechtende honden begeeft. Vrees behoefde hij voor den onbekende niet te koesteren, want op één woord van hem zouden de drie stoere honden den indringer verscheurd hebben.

Mursa en Stoi, de jongere honden, hebben dadelijk het gefluit gehoorzaamd en komen kwispelstaartend hunnen eigenaar tegemoet, terwijl hun hijgen en knorren duidelijk hun vechtlust vertoont. Zampa echter, de vinnigste, heeft den op den grond liggenden man wel niet meer met de tanden vast, — maar staat met de beide voorpooten op diens borst en laat zich niet dan door schoppen van den herder verjagen.

Kermend richt de vreemdeling, die in den hevigen strijd hoed en stok is kwijtgeraakt, zich op, en vraagt barsch: „Versta je Duitsch?”

„Jawel. Als ge van verre reeds geroepen hadt, dan zou ik u spoediger geholpen hebben. De honden moeten wel zoo kwaad zijn, anders was men hier voor wolven en dieven niet veilig. Ik hoop dat zij u niet al te erg toegetakeld hebben?” merkte Peter goedsmoeds op.

„Ja zeker, zij hebben mijn bovenarm tot op het been stukgebeten,” antwoordde op klagenden toon de vreemdeling, die een jong man in blijkbaar vervallen kleedij scheen te zijn. De andere beten, die ik bij den verwoeden aanval der dieren heb opgelopen zijn er niets bij. Is het niet verschrikkelijk? Ik moet al heel wat ondervinden, en heb ik den eenen dag volop van alles, dan zou ik mij den volgenden wel van armoede kunnen ophangen! Daar kom ik nu terecht in een vreemd

land, moet hongerig in den nacht ronddolen, bevries bijna van koude zoodat ik op mijne beenen haast niet meer kan staan, en dan zullen die honden je nog”

„Kunnen ophangen?” herhaalde Peter lachend. „Dat zult ge toch wel niet ernstig meenen. Dan hadt ge nog wel vijf minuten kunnen wachten, en ge zoudt daar ginds met afgebeten keel dood op den grond gelegen hebben; zonder strop en zonder de zonde van uzelf van het leven beroofd te hebben. Het is zeker maar zoo bij manier van spreken.”

De gedachte aan de verschrikkelijke honden en de herinnering aan den zoo even doorgestanen doodsangst deden den vreemdeling zwijgen en gewillig liet hij zich naar de schaapskooi brengen. De honden liepen nu vreedzaam achter hen aan, als waren zij hun geheele leven de beste vrienden geweest met den vreemdeling. Alleen de booze Zampa liet nog af en toe een zacht gebrom hooren.

Nu werd eerst het stukje kaars in den lantaarn aangestoken, en de wonde aan den arm onderzocht. Peter wiesch het bloed af, reinigde ondanks het steunen en zuchten van den gebetene de wond flink, en hield toen tot niet geringe ontsteltenis van den vreemdeling diens arm voor den vreesaanjagenden muil van de geduldig toeziende Zampa.

„Wat moet dat? Laat toch dien rakkert verder buiten spel, wat ik je bidden mag!” riep de man angstig. Peter echter schudde lachend het hoofd en zeide:

„Tegen een hondebeet is niets zoo goed als dat de hond zelf weer herstelt wat hij vernield heeft!”

„Treurig bijgeloof!” mompelde de ander, maar zag zich toch gedwongen, dat het dier eerst zachtjes

maar al sterker en sterker de diepe wonden belikte. Vervolgens legde Peter op zijn manier een verband, zooals hij dat gewoon was wanneer een der schapen zich gewond had. Hij was bij dit alles zeer goed geluimd en scheen zich over die afwisseling in zijne eenzaamheid bovenmate te verheugen. De vreemdeling, die een man van deftigen huize bleek, en in zijne uitspraak verried dat hij uit een andere streek kwam, gaf slechts korte, min of meer barsche antwoorden. Toen Peter dat eindelijk opmerkte en naar de reden ervan vroeg, antwoordde de man op bitteren toon:

„Jij hebt je buik vol gegeten en een warmen mantel aan! Ik heb sedert vanmorgen nog niets gehad dan wat water, den ganschen dag geloopt en bovendien zoo even die plezierige kennismaking met je lieve hondjes gehad! Dan vergaat iemand de lust tot een gezellig praatje wel!”

„Dat is waar ook!” mompelde Peter verlegen. „Het is ook eigenlijk niet prettig. Hoe kan ik zoo dom zijn om daar niet aan te denken. Ik was zoo in mijn schik dat ik iemand tot gezelschap kreeg dat ik waarlijk om niets anders meer dacht. Maar we zullen eerst eens een klein vuurtje aanleggen. Dan kunt ge wat warme koffie krijgen en een boterham met spek, en vervolgens zullen we beiden in den wagen kruipen. Die is breed genoeg voor twee en dan slapen we ook wel zoo warm. Bovendien zal ik u dadelijk een mijner oude mantels uit den wagen halen, dan kunt ge daarop zitten, en een tweeden kunt ge omslaan. En dan zult ge wel weer schik in uw leven krijgen.”

Zoo gebeurde het ook en Peter zag vergenoegd toe, hoe de vreemdeling met waren honger den

voorraad verslond, dien hij tot den volgenden morgen had willen bewaren. Of hij al eens een maaltijd moest overslaan, daarover bekommerde hij zich niet. Bovendien kwam morgen zijn oom reeds vroeg hier langs als hij naar de kerk reed, en die zou wel nieuwen mondvoorraad medebrengen.

Na gegeten te hebben was de vreemdeling in wat betere stemming geraakt en hij vertelde wie hij was, en hoe hij hier gekomen was. Hij was geboren in een klein stadje in Silezië, en zijne ouders leefden nog en hadden aan niets gebrek.

Maar daar hij zich niet altijd als een kind wilde laten behandelen, had hij het thuis niet langer uit kunnen houden, en was de wijde wereld ingegaan om zijn geluk te beproeven.

„Thuis,” dus vertelde hij, „hadden mijne ouders eene betrekking in de zaak van een familielid voor mij gezocht, waar ik behalve vrije huisvesting ook nog een aardig jaargeld verdiende, — maar ik vond het te vervelend om altijd den koopman te spelen, en den ganschen dag achter den lessenaar te staan schrijven. Bovendien kwamen er nog enkele dingen van mij aan het licht waarover mijn vader lang niet te spreken was, en toen ben ik er op uitgetrokken. In 't eerst ging het mij in Oostenrijk zeer goed; ik vond werk als schrijver op een landgoed en genoot veel meer vrijheid dan thuis. Ik kon af en toe eens paardrijden en mede op de jacht gaan, en des avonds waren we met den rentmeester en nog eenige jongelui vroolijk bijeen.”

„Juist als de verloren zoon!” merkte Peter goedsmoeds op.

„Jou kaffer!” schold de verteller spotachtig, maar

toch kwam er een ernstige trek op zijn gelaat, voor zoover Peter dit bij het flauwe schijnsel van den lantaren waarnemen kon. Daarop vertelde hij verder, alsof hij behoefte gevoelde zijn hart eens uit te storten.

„Toen evenwel mijn ouders uitgevonden hadden waar ik was, kwam op een goeden dag mijn vader aanrijden, om mij naar huis te halen. Ik zag hem echter door het venster aankomen, vroeg dadelijk aan den rentmeester een voorschot van tien gulden op mijn loon, en verliet het huis aan den anderen kant.”

„Dat was slecht van u,” zeide Peter ernstig.

„Toen ben ik al bedelende voortgesukkeld tot Odessa. Daar trof ik ten laatste, toen mijne ellende het top-punt bereikt had, een rijken, Duitschen landverhuizer aan, die voor zijn drie jongens een huisonderwijzer zocht voor niet al te veel geld. Die nam mij met zich mede. Daar heb ik het tweede jaar doorgebracht sedert ik van huis ben. In den herfst — nu twee maanden geleden — kreeg ik echter ongenoegen, en toen men mij al te ruw bejegende, zeide ik den dienst op. Sedert heb ik niets kunnen vinden. Het weinige dat ik overgespaard had, is verbruikt, en alle pogingen om een nieuwe betrekking te vinden zijn tevergeefs geweest. En nu loop ik al weder acht dagen te bedelen. Het is niet te begrijpen dat het iemand van mijne gaven en opvoeding aldus gaan moet, terwijl anderen alles meeloopt. Ik zou gaarne nog dezen avond Rundenthal bereikt hebben, waar een zeer goedhartig predikant moet wonen. Daar hoop ik voor enkele dagen een onderkomen te vinden, en misschien door bemiddeling van den predikant eene plaats als onder-

wijzer op een der eenzame pachthoeven. Maar ik schijn verdwaald te zijn, want sedert het donker is geworden heb ik op de ongebaande steppen rondgedwaald, totdat eindelijk uwe honden mij overvielen en tegen den grond wierpen. Ik beef nog als ik er aan denk!"

„Waarom maakt ge u dan niet op, om tot uwen vader te gaan?" vroeg Peter. „Mijne ouders zijn beiden reeds lang dood. Maar als zij nog leefden dan zou ik [in] uwe plaats naar huis gaan en om vergeving smeeiken. En dan zou alles wel weder in orde komen."

De vreemdeling zweeg en hield het oog onafgebroken op het vuur gevestigd. Daardoor vatte Peter moed om den ouderen en in ieder geval meer ontwikkelden man op zijne wijze verder toe te spreken. Hij vertelde hem van zijn eigen jeugd, zijne belijdenis, en hoe hij in den Heiland zijn eenigen Trooster en besten Vriend had gevonden, en besloot de langste redevoeering die de dikwijls tot wekenlang zwijgen veroordeelde ooit had durven houden, met deze woorden:

„En nu geloof ik ook zeker dat de Heiland dezen avond mijne honden heeft willen gebruiken om u te toonen, dat gij een nietswaardige zijt en met al uwen hoogmoed en hardheid jegens uwe ouders, den dood verdiend hebt. Maar Hij is u nog genadig geweest en heeft mij gezonden, opdat de booze Zampa u loslaten en niet de keel afbijten zou.

De Heere heeft twee doeleinden gehad, met u tot mij te voeren zoodat we samen eens konden spreken. U wil Hij nogmaals met geheel uw hart tot berouw brengen, opdat ge u op zult maken om naar huis te

gaan, en Hij heeft mijn gebed verhoord, dat ik toch niet den ganschen nacht alleen zou behoeven te zijn omdat het heden Kerstfeest is, en....

„Wat is het heden?” schreeuwde de jonge man eensklaps, zoodat Zampa zich knorrend oprichtte en de tanden liet zien.

„Het is Kerstnacht; morgen is het de eerste feestdag,” bevestigde Peter.

„Kerstfeest!” riep de vreemdeling, „Kerstfeest, en thuis zitten mijne ouders en zusters bij den kerstboom en bidden met betraande oogen voor mij! En waar ben ik en welke schrikkelijke dood heeft mij hedenavond niet bedreigd!”

De man was zichzelf niet langer meester. Hij verborg het gelaat in den ouden schaapsvelmantel en snikte het uit. Zijn geheele lichaam beefde, zoodat de honden nieuwsgierig dichterbij kwamen en hem verwonderd aanzagen. Peter wist werkelijk niet wat hij nu zeggen moest. Ook hem was plotseling zoo'n wonderlijke nevel voor de oogen gekomen, en hij vouwde de handen om God te danken en voor den ongelukkigen vreemdeling te bidden.

De jongste hond, Stoï, scheen ook medelijden met den bedroefden man te hebben; hij naderde hem steelsgewijze en legde voorzichtig een zijner voorpooten op zijne knie.

Dit bracht hem tot bezinning; hij richtte zich op, droogde zijne tranen en sprak nu op geheel anderen toon over zichzelf en het tot nu geleide leven.

Boetvaardigheid en een sterk verlangen naar huis spraken uit ieder woord, zoodat Peter telkens weder ontroerde.

Maar toen de verloren zoon zonder eenige hoop

over de mogelijkheid van een naar huis terugkeeren sprak, merkte Peter verstandig op:

„Wat men werkelijk wil kan men ook meestal. Als mijn oom hier morgenmiddag aankomt, om mij nieuwen mondvoorraad te brengen, dan gaat hij verder door naar de kerk. Ik zal eens met hem praten en weet zeker dat hij u die paar mijlen op zijn wagen naar Rundenthal zal medenemen, om u bij den dominé te brengen. En als ik hem dan mijn groeten voor den predikant medegeef en hem alles laat vertellen van mijn gebed en Zampa's beet en uwe plannen tot wederkeeren, dan zal de dominé u bij zich houden en dan kan hij naar Silezië schrijven of alles gebeurd is zooals gij vertelt. Dat moet eerst gebeuren, want de dominé is reeds meermalen bedrogen uitgekomen met dergelijke zwervelingen; maar als alles in orde is dan zenden uwe ouders u reisgeld, en binnen een paar weken kunt ge thuis zijn.”

Getroost nam de vreemdeling deze goede raadgevingen aan. Maar Peter babbelde steeds door en zong zelfs ongevraagd met heldere stem een paar Kerstliederen. Ten laatste bemerkte hij aan de bewegingen van zijn gast, dat deze werk had om wakker te blijven. Hij maakte daarom het gemeenschappelijke nachtleger in den wagen in orde, en beiden kropen er in. Voordat zij gingen slapen bad Peter nog overluid, en dankte voor de verhooring van zijn gebed, en voor de uitredding van den vreemdeling uit doodsgevaar, beide van lichaam en van ziel. Spoedig daarop sliepen zij in.

Des morgens hielp de gast zijn vriendelijken gastheer bij het drenken der schapen en liep naast hem voort, toen hij de kudde een half uur verder naar den ge-

baanden weg voerde, waarlangs zijn oom moest komen. Het duurde dan ook werkelijk niet lang of op eenigen afstand vertoonde zich de open boerenwagen, waarin de heer Halbenmeyer met zijne vrouw naar de kerk reed. Hij zette groote oogen op toen Peter hem alles uitvoerig vertelde, en de vreemdeling er met ternêergeslagen oog als de verloren zoon uit den platenbijbel bij stond. Ten laatste reikte hij Peter den zak met versche voedingsmiddelen toe en zeide:

„Wel, wel, hoe is het mogelijk! Je hebt gelijk Peter: voor zoo iets moeten we juist den dominé hebben. Wij zullen hem je Kerstkindje brengen; hij zal wel weten hoe men met zulke heeren moet omspringen. Stap maar op, man!”

En de dominé wist het ook wel, want drie weken later weenden en lachten in het kleine Silezische stadje drie gelukkige menschen over „Tschaban's Kerstfeest.” En Peter weidde vol gedachten en met verheugd gelaat zijne schapen, want hij had voor het eerst in zijn leven een brief vol hartelijke dankbetuigingen en zegenbeden ontvangen van de gelukkige ouders.

„Dan is het toch gegaan zooals ik wel zeide; precies als met den verloren zoon!” juichte Peter, en streek den boozen Zampa over den breeden, harigen kop.